

УДК 504:74:372.8(004)

Микола **Близнак**

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дизайну
КІПДМ ЛНАМ

Екологічний дизайн: теоретичні основи, принципи, освітня складова

Анотація. У статті розглянуто екологічний напрям дизайн-процесу в контексті історичного розвитку та теперішньої практики, скерованої на сучасну модель художньо-проектної діяльності, у якій естетичний і екологічний баланс можна досягти, вивчаючи досвід традиційної культури та історичних способів будівництва з характерних ресурсів для даної місцевості, традицій народної творчості, етнокультурних цінностей, притаманних кожному регіону.

Ключові слова. Екологія, дизайн, екологічний дизайн, дизайн-освіта.

Розвиваючись на основі вікових традицій, вироблених багатьма поколіннями, основним чинником творення середовища побутування було й буде мистецтво краси й зручності. По-іншому ми можемо назвати це явище — дизайн середовища. Але що таке дизайн? Це слово прийшло до нас декілька десятків років назад, і суть його поки що не завжди є до кінця зрозумілою. “Дизайн” (design) у перекладі з англійської мови означає “креслення”, “проект”, “ескіз”, “малюнок”, “задум”. Тільки в останні роки термін “дизайн” включає деякий відтінок незвичайності, кмітливості. Англійці, наприклад, часто називають “дизайнером” не проєктанта нових речей, а особливо кмітливу людину. Отож, дизайн є сполучником або гармонією утилітарних якостей речей з якостями естетики, краси — мистецтва. Правда, цей мистецько-художній дизайн має справу, перш за все, і з формою предмета, з його матеріальною структурою. Очевидно, що естетичні якості відображають сутність дизайну частково [1, с.89].

Екологічний дизайн (частіше вживають “екодизайн”), у свою чергу, — це створення екологічно доречного середовища побутування людини. Принципи екологічного дизайну сформовані на основі принципів, що відносяться до різноманітних

дисциплін, таких як екологія, енергозберігання, ландшафтна архітектура та естетика. Основними з них є такі:

- відносне розміщення: кожен елемент розміщується відносно інших елементів таким чином, щоби вони взаємодіяли один з одним;
- кожний елемент здійснює декілька функцій;
- будь-яка функція здійснюється за рахунок багатьох елементів;
- ефективне енергопланування;
- використання біологічних ресурсів замість природних надр;
- різноманітність видів для того, щоби система була більш продуктивною і в ній відбувалася взаємодія компонентів;
- використання природних моделей.

У сучасному розумінні “екодизайн” — це складний науково-практичний комплекс, що охоплює науку, освіту, суспільно-практичну та проектну діяльність. Провідними завданнями екодизайну є поліпшення екологічної ситуації шляхом створення нової культури щодо потреб та цінностей суспільства, через художні різновиди об’єктів дизайну, удосконаленням форми відносно функції, вибору матеріалів і технологій із точки зору екологічних стандартів тощо [2, с.179].

На думку теоретиків дизайну О.І. Генісаретського, В.Ф. Сидоренка, К.А. Кондратьєвої, предметний світ має стати носієм нових функцій, які зумовлювали б екологічно відповідну поведінку людини в суспільстві. До проблеми визначення ролі та місця екологічної складової у проектній культурі зверталася чимало вітчизняних фахівців у галузі теорії та історії дизайну — О.В. Бойчук, В.Л. Глазичев, В.Я. Даниленко, Л.А. Жадова, А.В. Іконніков, В.Ф. Сидоренко, С.О. Хан-Магомедов, П.М. Татіївський та ін. [3-4].

Першим підняв питання екології середовища, людини у світі, проблеми науки був І. Кант. Він намагався поєднати зоряне небо над головою і моральний закон внутрішнього світу людини. Кожна культура має свої регулятиви. Щоб з’єднати природу і свободу, І. Кант помістив у середину красу, естетичну здібність судження та естетику. Нині існує аналогічна проблема. Природа під загрозою, вона стає планетарним домом людини, яка знаходиться в положенні заручника разом із природою і

планетою [5, с.18].

Існують такі поняття, як “екологія культури” та “екологія природи”, які не варто різко ділити, розмежовувати, адже ці два терміни тісно пов’язані. Екологія культури не можлива без природного підґрунтя, оскільки екологія природи неможлива без культурної людини. У соціумі сформувалася думка про те, що природа має більше запасів міцності, адже в цій ситуації ще можна все виправити, розмножити й спробувати відновити. У культурі ж нічого не можна заповнити.

Екологічний дизайн ставить собі за мету створити оптимальні умови для задоволення першочергових потреб людини, не порушуючи при цьому рівноваги в навколишньому середовищі. Таким чином основними компонентами цього виду дизайну є, як правило, житлові й господарські надбудови, а також сільськогосподарські системи. Та, разом з тим, екологічний дизайн передбачає цілісний підхід, і, в принципі, об’єктами дизайну можуть бути довільні об’єкти, що пов’язані з діяльністю людини (тобто із задоволенням своїх потреб).

Екологічний дизайн — одна з останніх парадигм бачення сучасних планетарних реалій, коли екологія набуває своїх властивостей уже в різних галузях. Останнім часом світ охопила хвиля екодизайну, яка набуває потужного виміру культуротворення в умовах глобально несприятливої екологічної ситуації та всесвітньої економічної кризи. Екологічна проблематика продукує питання, що пов’язані не просто з виникненням цінностей, надцінностей, а й безцінності існування [6, с.1].

Як правило, екологічний дизайн направлений на організацію якогось конкретного предметного середовища, яке можна представити як окрему “дільницю”. Мета дизайну — створення в умовах дільниці системи, яка б функціонувала при мінімальному долученні енергії збоку. У цьому випадку прикладами служать природні моделі, які можуть існувати протягом довгого часу, не привношуючи забруднення в навколишнє середовище та використовуючи природні джерела енергії (перш за все, Сонце).

Екологічний дизайн — це універсальний спосіб збереження рівноваги між природним і людським чинниками в будь-якій сфері природокористування. Сьогодні є багато різних напрямків, у яких практикується дизайн, побудований на екологічному

підході їй, одночасно з цим, використовують дещо інші методи, ніж в пермакультурі. В число таких систем входять Натуральне Землеробство, розроблене японцем Масанобу Фукуока (Natural Farming), “Зелений” Ландшафт — система, автором якої є Роберт Курик (Edible Landscape), Біодинамічне Сільське Господарство, засноване на ідеях Рудольфа Штейнера (Biodynamic farming). Екологічний дизайн (Environmental Design) викладається як окрема дисципліна в багатьох західних університетах і коледжах, хоча, їхній підхід часто критикують через надзвичайну академічність [7, с.164].

Усі ці напрями існують абсолютно незалежно один від одного й між ними навіть є деяка форма конкуренції. Не дивлячись на це, усі вони так чи інакше практикують комплексний підхід і сповідують певну екологічну етику, тобто займаються екологічним дизайном.

Екодизайн, нарівні з очевидними та звичайними вимогами краси, зручності й ціни, приділяє особливу увагу:

- споживанню ресурсів при проектуванні, виготовленні, використанні та утилізації;
- походженню матеріалів: у розрахунок береться безліч аспектів, починаючи із захисту навколишнього середовища виробником (постачальником) і закінчуючи дотриманням прав працівників на підприємствах, коректним ставленням до фермерів тощо;
- безпеці у використанні виробів, відсутність шкоди здоров'ю споживачів (користувачів), зведенню до мінімуму шумів (шумоізоляція), викидів, випромінювання, вібрації тощо;
- простоті й безпеці використання та утилізації, можливості повторного використання матеріалів з мінімальним екологічним збитком.

Ще в часи еллінської культури велися дискусії про співвідношення краси й утилітарності, які зводилися до ідеї єдності краси, мудрості й блага як проявів найкращих людських цінностей (Сократ, Платон) [7, с.165]. Зовнішньо опредмечені блага та внутрішні якості (інтелект, критерієм оптимального розвитку якого є мудрість; емоційна сфера, критерієм оптимального розвитку якої є краса) співвідносилися з людиною в узагальненому розумінні, з інтегрованою особистістю, яка, у свою чергу, перебуває в органічній єдності з довкіллям.

Лаконічною формулою еллінського пропедевтичного дизайну є вислів Протагора: “Людина є мірою усіх речей”, де мірою є гармонія інтелектуальної, емоційної і вольової сфер духовного життя інтегрованої особистості.

За притчею давніх греків, великий скульптор, архітектор і механік Дедал володів мірою речей, що зумовлювалося його внутрішнім станом міри функціонування інтегрованої особистості. Дедал здійснював творчий процес в оптимальних межах, у діапазоні можливості існування процесу. Він літав не високо, “щоб сонце не розтопило віск на крилах, і не низько, щоб крила не змокли від морських крапель” [8, с.3].

Традиційність усталеного процесу творчості порушив поетичний Ікар, який не володів мірою функціональності інтегрованої особистості. Він злетів занадто високо, віск розтопили промені сонця, і крила зазнали руйнації. Порушення міри, а отже й естетики функціональності, у кінцевому підсумку, негативно позначається на формотворенні предметного довкілля, яке буде тимчасовим, і на самій творчій особистості, яка перестає бути такою.

Філософи застерігали від невиправданого спрямування художнього пізнання й утилітарного використання його результатів. Вони відстоювали думку, що художня творчість, художнє сприймання призначені для відкриття нового, збагачення свідомості новими гранями. Прагнення людини до прекрасного повинно виражатися в художньому оформленні оточуючого світу.

Основне завдання дизайнерського мистецтва - розвивати почуття прекрасного, навчити бачити красу рідної природи, красу творчої праці, навколишньої дійсності.

Екодизайн орієнтований на екокультуру. Історичний аналіз розвитку дизайну в Україні в теоретичному та практичному аспектах дозволив виділити найголовніші тенденції, які були покладені в основу розробки прогностичної моделі української дизайн-освіти. Найперше — це тенденція, пов’язана з екологічним синтезом соціального і природного середовища [9, с.123].

Унаслідок еволюційного розвитку суспільства виникла складна структура штучного середовища, створеного людиною, з якою пов’язана проблема протистояння “людина-природа”. Зв’язок людини із середовищем — широке поняття, яке не вкладається

в культурні або часові межі. Такий зв'язок є структурно організованим у вигляді багаторівневої інформаційної системи, у якій може мати місце інтеграція змісту навчальних дисциплін. Інтегрований зміст фахової підготовки дизайнерів — одна з важливих педагогічних передумов прогностичної моделі дизайн-освіти.

У взаємозв'язку “людина-природа” виділяється поняття “особистісного простору”, актуального для життєдіяльності особистості. Особистісне середовище необхідно розглядати в контексті збереження гармонійного взаємовідношення та оптимального розкриття особистісного енергетичного потенціалу. Вирішення проблеми “відчуття свого місця”, актуалізації природовідповідного сприймання довкілля відбувається шляхом забезпечення розвитку гнучкої системи дизайну. Важливе при цьому наукове прогнозування впливу середовища на формування людини й формування середовища людиною. Дизайнерська діяльність, із позиції екології, відповідає діяльності, характерній для “дизайнерів” найдавніших культурних епох [10, с.34].

Необхідно усвідомити, що урбанізація життєвого простору докорінно змінила традиційні форми зв'язку людини з природою, характер спілкування між людьми, якість інформації та способи її засвоєння, характер реагування. Сучасний дизайн покликаний компенсувати людині втрачений енергетичний потенціал оточуючого середовища, позитивно впливаючи на формування особистості. Характер поведінки людини міняється залежно від місця перебування, а також виду, змісту дизайну, завдяки якому створюється середовище. Саме тому є всі підстави стверджувати, що мистецтво національного дизайну повинно утверджуватися з урахуванням нової галузі наукових досліджень, названих “психологічною екологією” [11, с.67].

Доцільно звернути увагу на твердження сучасних українських та зарубіжних дослідників про те, що екологічна криза змушує суспільство визнати самочинність природи і людини. “Нові урбанізаційні концепції та моделі міста мають брати за основу необхідність максимального збереження як природного й культурного середовища, так й ідентичності людського генофонду, здоров'я, психологічного комфорту людини” [12, с.23].

Органічна єдність людини з довкіллям визначається

естетичним чинником. Турбота про естетичне перетворення навколишнього предметного середовища, про підвищення художньо-конструктивного рівня промислової продукції в умовах ринкових відносин набуває важливого державного значення. Конструктивно-технологічний підхід до справи у системі безперервної дизайн-освіти, зв'язок професійних закладів дизайн-освіти з іншими освітніми установами є сьогодні надзвичайно важливим у реорганізаційних умовах культурного і техніко-економічного процесу [13, с.908].

До розуміння поняття “екологічний дизайн” можна підійти, розглядаючи цілісно декоративно-прикладне, “промислове мистецтво”, тобто зробити спробу визначити ступінь взаємозв'язку дизайну і декоративно-прикладного мистецтва. Фахова підготовка повинна враховувати такий взаємозв'язок, як одну з передумов забезпечення дизайн-освіти.

Потреба в речах, які допомагають організувати побут, працю, спілкування людей — однорідна, а самі речі близькі між собою за структурою та існують для задоволення практичних і духовних, утилітарних і естетичних потреб людини. Саме тому в професійних дизайнерів необхідно формувати уявлення про стильову єдність компонентів предметного довкілля [14, с.1].

Особливістю традиційного синтезу декоративно-прикладного мистецтва та дизайну є взаємозбагачення всіх видів дизайну засобами і властивостями цього мистецтва, а мистецтва, у свою чергу, — інноваційними технологічними компонентами, запозиченими в дизайні, зокрема інформаційно-комунікаційними технологіями. Зміст освіти повинен розглядатися як цілісне міжпредметне утворення з інтегруючим ядром конструкторсько-художньої проектної діяльності. Національного колориту, змісту дизайн-освіти має надавати цикл гуманітарних і соціокультурних дисциплін, пов'язаних із народною творчістю і декоративно-прикладним мистецтвом, навчальне середовище, представлене не тільки навчальними класами, але й лабораторіями, майстернями, музейними приміщеннями, виставковими залами тощо.

Екологізація мистецтва дизайну, підняття рівня духовного розвитку та екологічної компетентності майбутніх дизайнерів — це ефективний шлях “повороту” до природи в нових історичних умовах життєдіяльності українського суспільства. Це поворот не

Рис. 1-4.

Творчі роботи на екологічну тематику студентів відділення графічного дизайну Косівського інституту прикладного та декоративного мистецтва Львівської національної академії мистецтв (керівники А.І. Андрейканіч, М.М. Близнюк).

Рис. 5-8.

Серія плакатів дипломної роботи «За чисте довкілля» (автор Юлія Дибель, керівник О.О. Липка).

“назад до природи”, а “вперед до природи” через переосмислення наших історичних культурних традицій. Саме в цьому полягатиме своєрідність українського дизайну.

На варіабельному етапі навчального процесу активізуються глибинні пласти автентичного мислення, українські та зарубіжні культурні надбання, які також зводилися до сприймання їх як зразків екологічного дизайну. У процесі творчості студенти мали можливість удосконалювати свої естетичні ідеали у відповідності до власної природної спрямованості на спосіб природокористування за напрямками, визначеними А.Є.Климовим: людина-людина, людина-природа, людина-техніка, людина-знакові системи, людина-художні образи [15, с.198].

Так, майбутні дизайнери, природна спрямованість яких виявилася в напрямку “людина-техніка”, свій естетичний ідеал пов’язували з технічною естетикою, представники напрямку “людина-природа” більше уваги приділяли фітодизайну та парковому мистецтву, майбутні дизайнери з напрямку “людина-людина” пов’язували свій естетичний ідеал з освітнім дизайном, медичним дизайном, конструюванням та моделюванням одягу тощо. Дизайнери в напрямку “людина-знакові системи” більше уваги приділяли шрифтовій і комп’ютерній графіці. Як приклад, можна навести творчі роботи з екодизайну студентів відділення графічного дизайну Косівського інституту прикладного та декоративного мистецтва Львівської національної академії мистецтв (керівники А.І. Андрейканіч, М.М. Близнюк; рис.1-4). На особливу увагу заслуговує дипломна робота — серія плакатів “За чисте довкілля” (автор Юлія Дибель, керівник О.О. Липка; рис.5-8).

На основі методології екологічного синтезу, використання в підготовці студентів основ екологічного дизайну можливе розширення та поглиблення поглядів майбутніх дизайнерів на своє місце в суспільному житті.

За результатами експериментальних досліджень, сформульовано наступні положення екологічної дизайн-освіти [6-8, 13-15]:

- змістом екологічної дизайн-освіти є цілісне міжпредметне утворення, структуроване в ієрархічній послідовності: загальнонавчальні дисципліни (природничо-

математичні, гуманітарні) інтегруються з предметами художнього циклу, структуруються на основі синтезу мистецтв, де системоутворюючою є взаємодоповнюваність дизайну й декоративно-прикладного мистецтва;

- в екологічній дизайн-освіті процес проектного моделювання (вербального, графічного, макетного) є оптимально розгорнутим, цілісним, сюжетно вмотивованим з аналогією до повноти дії у природних циклах або композиції художнього твору їх взаємозумовленими структурними елементами: експозицією, зав'язкою, розвитком дії, кульмінацією, розв'язкою, епілогом;

- ефективною є культура проектування, яка започатковується в педагогічній ситуації вільного вибору композиційних засобів виразності у відповідності до естетичних ідеалів майбутніх дизайнерів у екологічній дизайн-освіті;

- інтегрований зміст дизайн-освіти й різні види предметно-стимулюючого середовища зумовлюють нові організаційні форми проектного моделювання – творчими групами у складі майбутніх дизайнерів, майстрів-художників в умовах виробничого середовища або особистих майстернях викладачів, майстрів професійного дизайну та декоративно-прикладного мистецтва. Такі форми організації виявилися найбільш ефективними для оволодіння студентами дизайном, оскільки співмислення і співчуття, співпраця однопумців відбувалися в особистісно значущому професійному середовищі.

Екологізація дизайну, підняття рівня духовного розвитку та екологічної компетентності майбутніх дизайнерів через перегляд і переосмислення українських історичних культурних традицій — це ефективний шлях оволодіння новими підходами до мистецтва дизайну майбутнього [16, с.24].

Особистісним чинником забезпечення рівноваги між людиною і природою є міра функціонування інтегрованої особистості професійного дизайнера, особистості, яка формується за принципом єдності утилітарного й естетичного. За умови орієнтації освітніх закладів на рівень та перспективи розвитку професійного мистецтва дизайну, в Україні може бути побудована ефективна система безперервної дизайн-освіти. Мистецтво дизайну через дизайн-освіту може бути поширене на сфери діяльності фахівців різних предметних галузей.

Екологізація дизайну, підняття рівня духовного розвитку

та екологічної компетентності майбутніх дизайнерів — це ефективний шлях “повороту до природи” (повороту духовного й практичного) в нових історичних умовах життєдіяльності українського суспільства. Це поворот не “назад до природи”, а “вперед до природи” через перегляд і переосмислення українських історичних культурних традицій у сфері “протодизайду”, оволодіння новими підходами до мистецтва, формотворення в дизайні майбутнього. Необхідні суттєві зміни та реорганізації у сфері науки про дизайн. Потреба в цілісному знанні, у розумінні того, що будь-яке явище є щоразу іншим у різних місцях та в різний час, потреба у використанні “протодизайнерських” та суміжних із дизайном форм рефлексій нині стає особливо відчутною в аспекті погляду на дизайн крізь призму мистецтва, освіти та новітніх інформаційних технологій.

Екологічний дизайн є вираженням нового світогляду людства, що шукає виходу із порушених взаємозв'язків із природним довкіллям. У розвитку проектно-культури екологічний чинник набуває все більшої вагомості й стає однією з ключових умов формування гармонійного предметно-просторового середовища.

Отже, екологічний напрям дизайн-процесу в контексті історичного розвитку та теперішньої практики скеровує на сучасну модель художньо-проектної діяльності, у якій естетичний і екологічний баланс можна досягти, вивчаючи досвід традиційної культури та історичних способів будівництва з характерних ресурсів для даної місцевості, традицій народної творчості, етнокультурних цінностей, притаманних кожному регіону.

1. Близнюк М.М. Екологічний напрям дизайнерської творчості / Художній авангард: пошук нової мистецької парадигми // Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (8—10 квітня 2015р.), ХНТУ / за ред. Білик А.А. — Херсон, 2015. — 185 с.
2. Бейлах О.Д. Екологічний напрям у практичній і проектній діяльності дизайнерів / Мистецтвознавство, архітектура, будівництво — Теорія та історія культури.- MODERN DIRECTIONS OF THEORETICAL AND APPLIED RESEARCHES'2013 <http://www.sworld.com.ua/index.php/ru/conference/the-content-of-conferences/archives-of-individual-conferences/> 19-30. — March, 2013. — Вип. 4-5. — С.171—174.
3. Татіївський П. М. Особливості становлення та перспективи розвитку

- дизайну в Україні: Дис.. канд. техн. наук: 05.01.03 / НАН України; Інститут мистецтвознавства, фольк-лористики та етнології ім. М. Рильського / Татіївський Петро Михайлович. — К., 2002. — 190 арк.
4. Даниленко В.Я. Дизайн-освіта в Україні в європейському контексті // Вісник Львівської академії мистецтв. Спецвипуск. — Львів, 1999. — С.173—177.
  5. Близнюк М.М. Екодизайн і ековиховання в концепції сталого розвитку Карпат-ського регіону // Матеріали міжнародної екологічної конференції «Великі ссавці Карпат». — Івано-Франківськ: Сіверсія, 2000. — С.17—19.
  6. Дерман Л. Екологічний дизайн у контексті модних інновацій та діяльності дизайнерів одягу ХХ—ХХІ століття [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://derman.at.ua/index/contacts/0-3>.
  7. Развадовська Г., Веркалець І., Близнюк М. Екологічний дизайн: мистецький аспект // Матеріали міжнародної наукової конференції «Молодь у вирішенні регіональних та транскордонних екологічних проблем». — Чернівці: Золоті литаври, 2002. — С.161—167.
  8. Попов Б. Здравствуйте!// Журнал «Экологический дизайн». — №1.— 2000.— С. 3—5.
  9. Кузеляк Р.Р. Дизайн середовища // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Реклама і дизайн на порозі ХХІ сторіччя».— К., 2001.— С.122—124.
  10. Пелипейко І. «Мій рідний край». Природа, господарство, населення Гуцульщини / Навчальний посібник. — Косів: Писаний камінь, 1998. — 112с.
  11. 4D-ART Eco-design, Zemlyanov G., Smelkov S., Gubaydullin R., Djoya Y., Shpak P. Eco-design artdump. — М., 2009.
  12. McAloone, T.C. & Bey,N.(2009), «Environmental improvement through product development — a guide», Danish EPA, Copenhagen Denmark, ISBN 978-87-7052-950-1, ISBE: 978-87-7052-949-5. — 46 p.
  13. Ben-Gal I., Katz R., Bukchin Y. (2008), «Robust Eco-Design: A New Application for Air Quality Engineering», IIE Transactions, Vol. 40 (10). — P. 907— 918.
  14. Виды и разновидности архитектурного творчества. Особенности произведений архитектурного творчества материалы, используемые в архитектурных искусствах [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://gendocs.ru/v5892/> контрольная работа по архитектонике объемных форм.
  15. Найдьонов М. І. Оцінка громадянами творчих спеціальностей за

українським стандартом престижності професій / М. І. Найдьонов // Актуальні проблеми психології: зб. Наук. Праць Ін.ту психології ім. Г. С.Костюка НАПН України: у 12 т. — Житомир, 2010. — Т. 12. — Вип. 11. — С.196—204.

16. Дибель Ю.Д. Пояснювальна записка до дипломної роботи спеціаліста на тему «Серія плакатів «За чисте довкілля»» / Спеціальність «графічний дизайн» 7.02020701 «Дизайн». Керівник Липка О.О. // Косівський інститут прикладного та декоративного мистецтва Львівської національної академії мистецтв, графічний дизайн. — 2016. — 46с.

ANNOTATION

Mykola Blyzniuk. Environmental Design: Theoretical Foundations, Principles, Educational Component. The article is about the environmental trend of the design process within the context of historical development and current practices in the modern model of art and design activity, in which aesthetic and ecological balance can be achieved by studying the experience of traditional culture and historical methods of construction of the typical resources for the area, the traditions of folk art, ethnic and cultural values particular of every region.

Key words. Ecology, design, environmental design, design education.

АННОТАЦИЯ

Николай Блызнюк. Экологический дизайн: теоретические основы, принципы, образовательная составляющая. В статье рассмотрено экологическое направление дизайн-процесса в контексте исторического развития и настоящей практики, направленной на современную модель художественно-проектной деятельности, в которой эстетический и экологический баланс можно достичь, изучая опыт традиционной культуры и исторических образцов строительства из характерных ресурсов для данной местности, традиций народного творчества, этнокультурных ценностей, присущих каждому региону.

Ключевые слова. Экология, дизайн, экологический дизайн, дизайн-образование.